

Mer om Orsasandsten

Slipstenen – en symbol för Orsa

Slipstenstillverkningens långa historia har präglat bygden på många sätt och slipstenen har därför blivit en symbol för Orsa. Den kan bland annat ses i sockenvapnet som består av tre slipstenar.

Själva mönstret från slipstenen, som också pryder denna broschyr, är en grundläggande symbol i Orsa kommuns grafiska profil. Mönstret är dock inte i första hand till för dekoration. Det märker ut centrum på stenen och fungerar som hjälplinjer för att forma slipstenen rund.

Läs mer om Orsasandsten på orsa.se/sandsten.

Orsa kulturhus och bibliotek

Kung Gustavs väg 1
0250-55 22 61
kultur@orsa.se
[@orsakulturhusochbibliotek](https://twitter.com/orsakulturhusochbibliotek)

Tingshuset och sandstensbrunnen år 1916.

Sandsten i centrum

Nio verk i Orsasandsten på promenadavstånd från Kulturhuset.

Historik

Slipsten

I Orsa har regelbunden sandstensbrytning bedrivits sedan åtminstone 1500-talet, även om det finns spår av tillverkning i Orsasandsten daterade så långt tillbaka som tidigt 1000-tal.

På 1700-talet fanns 35 slipstensgruvor i Mässbacken utanför Orsa. Produktionen av slipstenar var som störst i början 1900-talet då runt 500 personer årligen tillverkade 100 000 slipstenar, varav en del exporterades internationellt till Tyskland och England.

Stenens höga kvalitet bidrog till välbehövlig extrainkomst för traktens bönder.

Byggsten

I dag bryts stenen i Mässbacken främst som byggnadssten men här tillverkas även slipstenar, brynen och andra bruksföremål samt prydnadsaker. Orsasandsten är en hård sten och lämpar sig därför väl som byggnadsmaterial och för att hugga intrikata och skulpturala former.

Stenen finns bland annat i Hallwylska palatset, Rosenbad, Centralposthuset och Skånska banken i Stockholm.

Brytning och tillverkning av Orsasandsten görs fortfarande i dag av företaget Orsa stenhuggeri.

1. Båt i sandsten (2002) av Malena Matejka.

2. Portal och bågare på Tingshuset, nuvarande kommunhuset, ritades av Orsabördige arkitekten Rudolf Arborelius och stod klart 1904. Byggnaden fick sin Orsa-profil genom portalen i sandsten och bågaren på takkrönet symboliserar "landet som flyter av mjölk och honung".

3. Ormen (2003) av Monika Masser.

4. Sandstensbrunn (1901) ritad av Lars Israel Wahlman och utförd av Sven Hedberg. Här träffades ungdomarna och drack vatten ända in på 1940-talet.

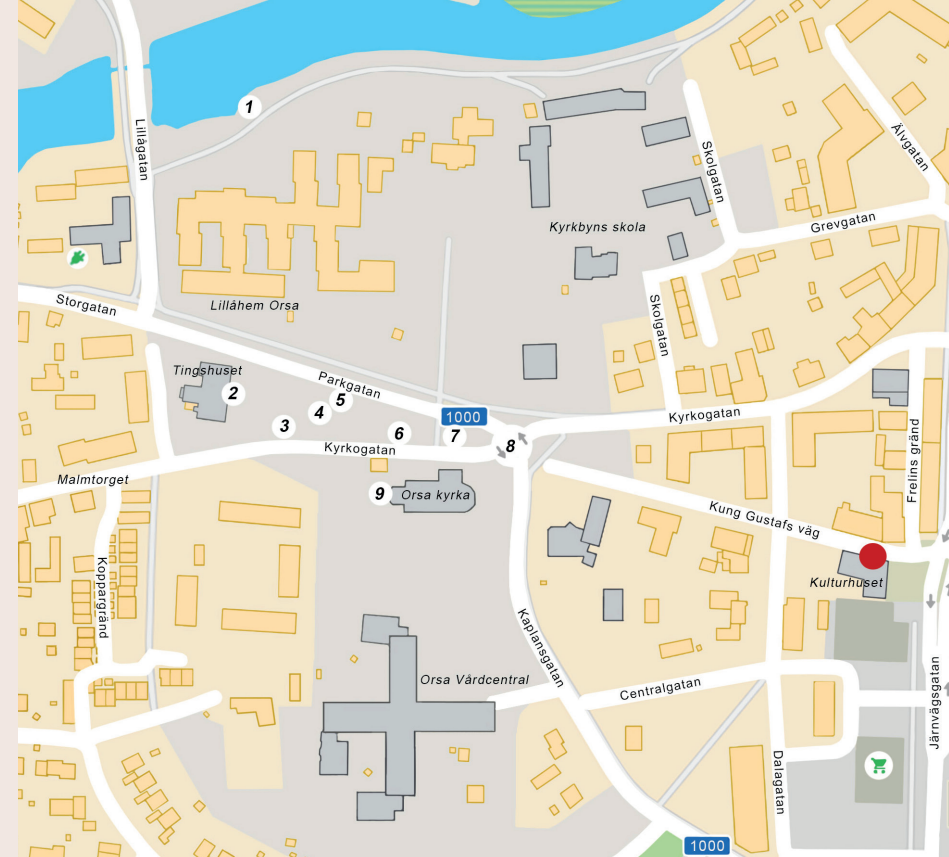
5. Petra (2003) av Anette Larsson.

6. I Fredens tjänst (2023), FN-monumentet i sandsten togs fram av Orsa stenhuggeri på uppdrag av Orsa kommun till minne av de soldater som bidragit till fredsarbete i världen.

7. Kosmos (2003) av Kyriakos Rokos.

8. Katedralen (2002) av Ian Newbery, står i rondellen vid Orsa kyrka. OBS! Avnjuts på avstånd, gå inte ut i körbanan.

9. Sandstensgolvet i Orsa kyrka. Golvet byggdes på 1700-talet av sandsten skänkt av Orsaborna. Här och var kan man se bomärken inristade i stenarna.

Stensymposiet

Under åren 2002–2004 kom konstnärer från hela världen för att delta i stensymposiet vid gruvorna i Mässbacken utanför Orsa. Symposiet var utformat som workshops där konstnärerna skapade egna verk i sandsten.

Många av verken finns kvar i kommunen, som exempelvis verk 1, 3, 5, 7 och 8 i denna broschyr.

